

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра практичної та клінічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

5 грудня

2023 р.

ПРОГРАМА

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

«Клінічна психологія: діагностика та консультування»

Рівень вищої освіти
Спеціальність

післядипломна освіта
053 Психологія

Програма підвищення кваліфікації «Клінічна психологія: діагностика та консультування». Одеса: ОНУ, 2023. 10 с.

Розробники: Н. В. Кантарьова , к. психол. наук, доцент каф. практичної та клінічної психології;

І. К. Пенова, к. психол. наук, практичний психолог КНП "Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я" ООР.

Робоча програма затверджена на засіданні Вченої ради ФПСР ОНУ імені

І. І. Мечникова

Протокол № 3 від “ 01 ” грудня 2023 р.

Голова Вченої ради _____
(підпис)

Лариса ДУНАЄВА

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) факультету психології та соціальної роботи:

Протокол № 4 від “ 30 ” листопада 2023 р.

Голова НМ

Кременчуцька М.К.

Обсяг програми	180 год / 6 кредитів ЄКТС
Строки виконання програми	5 тижнів
Форма підвищення кваліфікації	Очна (денна)
Мета	Комплексна підготовка слухачів у галузі теорії та практики психологічної діагностики та консультування, а також розвиток у них особистісних характеристик, що сприяють здійсненню діагностичної та консультативної діяльності.
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> - освоїти фундаментальні теоретичні засади клінічної психології; - показати роль клінічної психології у вирішенні деяких фундаментальних проблем психології; - ознайомити з системним підходом до аналізу психологічного функціонування в нормі та патології; - ознайомити з методами вивчення психічних відхилень; - ознайомити з побудовами наукового і клінічного дослідження в рамках сучасних парадигм в психології та медицині; - ознайомити слухачів з основними методами психологічного дослідження хворих людей та основними видами психологічної допомоги; - ознайомити слухачів із фундаментальними питаннями, розв'язуваними клінічною психологією; - ознайомити з етичними стандартами клінічного психолога та організаційними аспектами в роботі клінічного психолога.
Напрями	Психодіагностика, основи психофізіології та нейропсихології, психологія особистісних розладів, психологічна допомога.
Перелік компетентностей, які вдосконалюються	<p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</p> <p>СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. СК2. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості. СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК5. Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку</p>

	<p>та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.</p> <p>СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.</p> <p>СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.</p> <p>СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.</p> <p>СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p> <p>СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.</p>
Очікувані результати	<p>знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фундаментальні теоретичні основи клінічної психології; - поняття норми і патології в клінічній психології; - методи дослідження та основні види психологічної допомоги, що застосовуються в клінічній психології; - організаційні аспекти роботи клінічного психолога; - етичні стандарти клінічного психолога. <p>вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; - описати і проаналізувати проблему клієнта, а також розробити стратегію вирішення проблеми; - розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
Документ, що видається результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка
Місце виконання програми	за місцезнаходженням суб'єкта підвищення кваліфікації та/або дистанційно
Мінімальна та максимальна кількість осіб в групі	5-25 слухачів

1. Опис програми

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Загальна кількість: кредитів – 6</p> <p>годин – 180</p> <p>змістових модулів – 6</p>	<p>Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u></p> <p>Спеціальність: <u>053 Психологія</u></p> <p>Рівень вищої освіти: <u>післядипломна освіта</u></p>	<p><i>Очна (денна) форма навчання</i></p>	<p><i>заочна форма навчання</i></p>
		<i>Рік підготовки:</i>	
		<i>Семестр</i>	
		<i>Лекції</i>	
		56 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		108 год.	
		<p>Форма підсумкового контролю: <u>залік</u></p>	

2.ПРОГРАМА КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади клінічної психології.

- 1.1.Об'єкт і предмет, цілі та завдання клінічної психології.
- 1.2.Основні поняття та розділи клінічної психології.
- 1.3.Перелік теоретичних знань і практичних навичок клінічного психолога.
- 1.4.Історія виникнення та становлення клінічної психології.
- 1.5.Категорія психічного здоров'я. Визначення хвороби. Межі психічної "норми" і "не норми".
- 1.6.Етичні принципи в клінічній психології.

Змістовий модуль 2. Клінічна психодіагностика.

- 2.1.Методи клінічної психології.
- 2.2.Клініко-психологічна бесіда, метод спостереження і самоспостереження.
- 2.3.Клінічне інтерв'ювання.
- 2.4.Біографічний метод (аналіз історії хвороби та розвитку індивіда).
- 2.5.Патопсихологічні методи дослідження порушень когнітивної сфери.
- 2.6.Проективні методи та психодіагностичні тести.

Змістовий модуль 3. Психологія особистісних розладів.

- 3.1. Міжнародна класифікація хвороб – 10 (МКХ-10) та МКХ-11.
- 3.2. Психічні та поведінкові розлади.
- 3.3 Акцентуйовані особистісні риси.
- 3.4. Розлади особистості та пов'язані з ними риси.
- 3.5. Посттравматичний стресовий розлад.

Змістовий модуль 4. Основи психофізіології та нейропсихології.

- 4.1. Загальні принципи функціонування мозку людини.
- 4.2.Основні фізіологічні процеси в нервовій системі.
- 4.3.Анатомо-морфологічна база вищих психічних функцій.
- 4.4.Сенсорні системи.
- 4.5.Нейропсихологічні механізми управління поведінкою.
- 4.6.Порушення психічних функцій при ураженнях головного мозку

Змістовий модуль 5. Види психологічної допомоги.

- 5.1.Поняття та види психологічної допомоги.
- 5.2.Психологічне консультування в клінічній психології.
- 5.3.Психокорекція в клінічній психології.
- 5.4.Психотерапія в клінічній психології.
- 5.5.Роль різних підходів до розуміння сутності психіки людини, предмета психології та методології дослідження: психодинамічний, когнітивно-поведінковий, екзистенційно-гуманістичний напрями клінічної психології.

Змістовий модуль 6. Сфери діяльності клінічного психолога.

- 6.1.Специфіка початку професійної діяльності психолога, основні помилки.
- 6.2.Вплив професійної діяльності на особистість консультанта.
- 6.3.Модель ефективного консультування.
- 6.4.Етичні принципи в роботі клінічного психолога.
- 6.5.Емпатія в процесі надання психологічної допомоги.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Денна (вечірня) форма				
	Σ	у тому числі			
Л		П	Лаб	Ср	
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади клінічної психології. 1.1.Об'єкт і предмет, цілі та завдання клінічної психології. 1.2.Основні поняття та розділи клінічної психології. 1.3.Перелік теоретичних знань і практичних навичок клінічного психолога. 1.4.Історія виникнення та становлення клінічної психології. 1.5.Категорія психічного здоров'я. Визначення хвороби. Межі психічної "норми" і "не норми". 1.6.Етичні принципи в клінічній психології.	30	12			18
Змістовий модуль 2. Клінічна психодіагностика. 2.1.Методи клінічної психології. 2.2.Клініко-психологічна бесіда, метод спостереження і самоспостереження. 2.3.Клінічне інтерв'ювання. 2.4.Біографічний метод (аналіз історії хвороби та розвитку індивіда). 2.5.Патопсихологічні методи дослідження порушень когнітивної сфери. 2.6.Проективні методи та психодіагностичні тести.	30	4	8		18
Змістовий модуль 3. Психологія особистісних розладів. 3.1. Міжнародна класифікація хвороб – 10 (МКХ-10) та МКХ-11. 3.2. Психічні та поведінкові розлади. 3.3 Акцентуйовані особистісні риси. 3.4. Розлади особистості та пов'язані з ними риси. 3.5. Посттравматичний стресовий розлад.	30	4	8		18
Змістовий модуль 4. Основи психофізіології та нейропсихології. 4.1. Загальні принципи функціонування мозку людини. 4.2.Основні фізіологічні процеси в нервовій системі. 4.3.Анатомо-морфологічна база вищих психічних функцій. 4.4.Сенсорні системи. 4.5.Нейропсихологічні механізми управління поведінкою. 4.6.Порушення психічних функцій при ураженнях головного мозку	30	12			18
Змістовий модуль 5. Види психологічної допомоги.	30	12			18

5.1.Поняття та види психологічної допомоги. 5.2.Психологічне консультування в клінічній психології. 5.3.Психокорекція в клінічній психології. 5.4.Психотерапія в клінічній психології. 5.5.Роль різних підходів до розуміння сутності психіки людини, предмета психології та методології дослідження: психодинамічний, когнітивно-поведінковий, екзистенційно-гуманістичний напрями клінічної психології.					
Змістовий модуль 6. Сфери діяльності клінічного психолога 6.1.Специфіка початку професійної діяльності психолога, основні помилки. 6.2.Вплив професійної діяльності на особистість консультанта. 6.3.Модель ефективного консультування. 6.4.Етичні принципи в роботі клінічного психолога. 6.5.Емпатія в процесі надання психологічної допомоги.	30	12			18
Всього за модулем:	180	56	16		108

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Види самостійної роботи:

- Вивчення літератури і конспекту лекцій.
- Підготовка до групових занять.
- Самостійна робота з літературою.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи психологічного консультування.	18
2	Змістовий модуль 2. Методи досліджень когнітивних процесів та особистості в клінічній психології.	18
3	Змістовий модуль 3. Хвороби тілесного дистресу або тілесного переживання. Фактори, що впливають на стан здоров'я населення та звернення до закладів охорони здоров'я.	18
4	Змістовий модуль 4. Теоретичне та практичне значення психофізіології та нейропсихології.	18
5	Змістовий модуль 5. Спільні процеси в роботі консультанта і психотерапевта. Психологічне консультування в клініці.	18
6	Змістовий модуль 6. Професійні вимоги до особистості клінічного психолога.	18
	Разом	108

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, пояснення, бесіда, обговорення, дискусія;
- наочні методи: презентація, ілюстрація, демонстрація;
- методи формування практичних умінь і особистісних якостей: виконання практичних завдань, вправи, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією.

Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та виконання індивідуальних завдань: складання реферату та підготовку презентацій та практичні завдання).

7. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ (У Т.Ч. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ)

При вивченні дисципліни здійснюється підсумковий контроль, який проводиться з метою визначення рівня підготовленості слухача з певних тем, розділів програми підвищення кваліфікації, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж курсів під час проведення аудиторних занять та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- програмний матеріал для практичних занять, який передбачений програмою;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений програмою.

Форма підсумкового контролю – залік.

8. НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Програма підвищення кваліфікації.
- Мультимедійні презентації.
- Допоміжний роздатковий матеріал.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Київ : Четверта хвиля, 2004. 256 с.
2. Візирякіна О. М. Психологія у медичній реабілітації. Науковий вісник Ужгородського університету Серія Медицина. 2023. № 1. С. 111–114.
URL: <https://doi.org/10.32782/2415-8127.2023.67.20> (дата звернення: 10.02.2024).
3. Каліна Н. Ф. Психотерапія. Київ : Академвидав, 2010. 288 с.
4. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посіб. Дрогобич : Просвіт, 2015. 116 с.
5. Комінко С. Б., Кучер Г. В. Кращі методи психодіагностики : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2005. 406 с.
6. Матейко Н.М. Клінічна психологія. Словник-довідник. Івано-Франківськ : Симфонія-форте, 2015. 125 с.
7. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : Навчальний посібник. Київ : МАУП, 2004. 192 р.
8. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
9. Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. Основи практичної психології : підручник. Київ : Либідь, 2019. 536 с.
10. Фон Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування. Львів : ВНТЛ-Класика, 2004. 320 с.

11. Чабан О.С. Психосоматична медицина (аспекти діагностики та лікування). Київ : Медкнига, 2004. 96 с.
12. Шапар Б. В. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.

Додаткова

1. Губенко І. Я. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування: підручник. Київ : Медицина, 2013. 296 с.
2. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с.
3. Підлипна Л. Терапія мистецтвом. 2-ге вид., оновл. Івано-Франківськ : ОППО; Снятин : Прут Принт, 2009. 136 с.
4. Розов В. І. Адаптивні антистресові психотехнології : навч. посіб. Київ: Кондор, 2005. 278 с.
5. Чепелева Н. В., Смульсон М. Л., Шиловська О. М, Гуцол С. Ю. Наративні психотехнології. Київ : Главник, 2007. 144 с.

10. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://osvita.ua/school/psychology/> – osvita.ua.
2. Онлайн електронні книги українською мовою <https://worldinbooks.com.ua/psykholohiia/psykhoterapiia/>
3. Онлайн психологічні книги українською мовою <https://knigogo.com.ua/zhanri/knigi-ro-psixologii/psyhoanaliz-psyhoterapiya/>
4. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/
5. <http://psylib.org.ua/books/index.htm> Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури.
6. <https://medplatforma.com.ua/> Медична справа. Платформа Медзаклад.
7. <https://umj.com.ua/uk/speciality-psixologiya> Український медичний часопис. Психологія.